

Sociaal-emotionele ontwikkeling – Jonge kind – fase 1 (kleuters)

Emotionele competenties

Zelfbeeld (zelf beeld)

Omgaan met behoeften, gevoelens en emoties van zichzelf

- (her)kennen van eigen emoties en gevoelens
- benoemen van gevoelens
- uiten van gevoelens op een acceptabele manier
- bewust omgaan met eigen gevoelens, wensen en opvattingen en deze voor anderen begrijpelijk kunnen uiten
- inschatten van eigen gevoelens, gedachten, motieven
- aangeven wat de aanleiding of oorzaak van de eigen gevoelens is

Herkennen en omgaan met eigen kwaliteiten en krachten

- beschrijven van de eigen behoeften
- omgaan met sterke en minder sterke kwaliteiten van zichzelf
- ontwikkelen van zelfvertrouwen
- kritiek ervaren en ervaren dat verzoeken kunnen worden geweigerd
- gebruik maken (op originele wijze) van verworven vaardigheden en inzichten

Herkennen van en omgaan met verschillen tussen zichzelf en de ander

- beschrijven van eigen zelfbeeld
- ervaren van de verschillen en overeenkomsten tussen zichzelf en de andere kinderen in de groep: bijvoorbeeld in lichaamskenmerken, karaktereigenschappen, voorkeuren/afkeuren, afkomst en traditie
- herkennen van situaties die gevoelens, emoties en reacties oproepen

Relaties (sociale vaardigheden)

Leren omgaan met een ander

- actief luisteren naar anderen
- contact zoeken met anderen
- ontdekken dat de wijze van interactie (mimiek, lichaamstaal en toon van de stem) de onderlinge relatie kan beïnvloeden
- geven en ontvangen van complimenten
- reageren op de hulpvraag van anderen
- vertrouwen hebben in een ander
- benoemen van verschillen tussen kinderen
- ontdekken dat er verschillen bestaan in relaties
- uitleggen hoe je een relatie kunt aangaan
- benoemen hoe je een relatie laat voortduren

Samenwerken met andere kinderen

- (samen)werken met andere kinderen
- initiatief nemen tot samenwerken
- werken aan een gezamenlijke opdracht
- ideeën/oplossingen aandragen passend bij het samenwerken
- luisteren naar elkaar, bijv. om de gevoelens en het perspectief van anderen te bepalen
- rekening houden met elkaar (de ander te respecteren)
- houden aan afspraken en regels, bijv. op je beurt wachten
- bewust zijn dat jezelf en anderen, samen verantwoordelijk zijn (in het proces)
- ervaren dat mensen in een groep van elkaar afhankelijk zijn en elkaar nodig hebben

Zichzelf staande houden of aanpassen in een groep

- verkennen en omgaan met afspraken en regels
- accepteren van hulp
- inzien dat thuis, op school en op straat verschillende regels nodig zijn
- aanpassen aan nieuwe situaties
- demonstreren van goede manieren
- herkennen van veilige en onveilige situaties

Herkennen, praten over en oplossen van conflicten

- herkennen van (alledaagse) problemen en conflicten
- vertellen wat de oorzaken en gevolgen (kunnen) zijn van conflictsituaties
- ervaren dat door tegenstrijdige belangen conflicten kunnen ontstaan die je samen kunt oplossen

Zelfsturing (zelfmanagement)

Beheersen van eigen gevoelens

- beheersen van eigen (heftige) gevoelens, emoties en stress (reguleren)
- beschrijven van (heftige) gevoelens, emoties en stress aan anderen
- geven van eigen mening
- reageren op verbaal en non-verbaal geuite gevoelens van anderen
- omgaan met zichzelf (zelfsturing)
- gepast reageren op een onverwachte situatie
- eerst nadenken voordat er gereageerd wordt op een (lastige) situatie
- kunnen uitstellen van behoeften
- wachten op zijn/haar beurt
- zich niet uit het veld laten slaan door onverwachte dingen

Realiseren van gestelde (eigen) doelen

- plezier hebben in het uitvoeren van een (nieuwe) taak
- geconcentreerd bezig zijn bij uitvoeren van een taak of bij het spelen
- proberen om iets af te maken, ook als het niet direct lukt (nieuwe dingen proberen)
- zelfstandig uitvoeren van opdrachten of taken bijv. opruimen
- zichzelf kunnen redden
- nieuwsgierig naar het onbekende (gaat over tot actie)
- vertrouwen hebben in eigen kunnen
- weten welke gevolgen je gedrag heeft

Sociale competenties

De ander (besef van de ander)

Herkennen, begrijpen van en aanpassen aan emoties van anderen

- openstaan voor gevoelens en wensen van anderen
- (her)kennen en interpreteren van eenvoudige emoties en gevoelens bij anderen
- verplaatsen in de gevoelens van anderen
- rekening houden in het eigen gedrag met de gevoelens en de situatie van anderen
- bewondering tonen voor elkaars vaardigheden en mogelijkheden (kwaliteiten)

Rekening houden met zichzelf binnen een groep

- zichzelf handhaven binnen de eigen groep
- hebben van kennis over de anderen in de groep (kent alle kinderen bij naam)
- sluiten van vriendschappen (vriendjes maken)
- ontdekken dat mensen deel uitmaken van verschillende groepen
- beschrijven van de verschillen en overeenkomsten van elkaar tussen zichzelf de ander(en)
- ontdekken dat er verschillen in opvattingen bestaan
- zichzelf durven blijven in een groep

Herkennen en perspectief nemen op het gedrag van een ander

- herkennen aan gedrag van kinderen of zij boos, bang, blij, verdrietig zijn
- herkennen wat iemand leuk/niet leuk vindt
- rekening houden met gevoelens en wensen van anderen
- oog hebben voor je eigen en andermans behoeften, wensen, kwaliteiten, zwakheden en uitdagingen
- benoemen wat de bedoeling van een ander kan zijn
- uitleggen wanneer een situatie met een ander onveilig is en er over praten wat je er aan kan doen

Morele competenties

Kiezen (keuzes maken)

Nadenken over keuzes/keuzemogelijkheden

- verzamelen van informatie om keuze te (kunnen) maken
- benoemen welke keuze gemaakt moet worden
- uitleggen wat het gevolg is van een bepaalde keuze
- maken van een keuze en deze uitvoeren
- beschrijven dat een keuze gevolgen heeft, vaak op korte en/of lange termijn

Nadenken over gevolgen van eigen handelen

- beschrijven wat makkelijke en moeilijke situaties zijn
- bedenken welke oplossingen er zijn als zich een moeilijke situatie of probleem voordoet
- ontdekken dat de oorzaak van een moeilijke situatie bij zichzelf kan liggen
- benoemen welke eigenschappen van zichzelf kunnen helpen bij het oplossen van moeilijke situaties

